Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika. Kaubanduspoliitika – ELi 2020. aasta strateegia keskne teema" "

KOM(2010) 612 lõplik

(2012/C 43/17)

Raportöör: **Evelyne PICHENOT**

9. novembril 2010. aastal otsustas Euroopa Komisjon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 304 kohaselt konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika. Kaubanduspoliitika kui ELi 2020. aasta strateegia keskne teema"

KOM(2010) 612 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 22. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 185, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1 2010. aasta lõpus avaldatud Euroopa Komisjoni uus teatis langes aega, mil rahvusvahelises kaubanduses tehti põhjalikke muudatusi, mis eristavad praegust protsessi eelmisest globaliseerumise järgust. ELi kaubanduspoliitika kui ELi 2020. aasta strateegia välise komponendi ([1]) eesmärk on tagada, et muutused aitavad kaasa praegusest kriisist väljumiseks vajalikule pidevale majanduskasvule, tagades ühtlasi sotsiaalse turumajanduse püsimise ja toetades liikumist vähese CO_2-heitega majanduse suunas.

1.2 Komitee märgib huviga, et teatises „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika" ([2]) tutvustatud läbivaadatud kaubanduspoliitika kujutab endast uut etappi ja heidab ELi 2020. aasta strateegia kontekstis abistavat valgust järgmistele ELi prioriteetidele:

— Aasia-suunalist kaubavahetust arvestav turu avamine;

— otsustav side toormaterjalide ja energiaga varustatuse kindlusega;

— kaubandus- ja investeerimistõkete (nii mittetariifsete kui ka õigusnormidega seotute) otsustav tähtsus, sealhulgas ka peamistele turgudele juurdepääsul;

— vastastikkuse põhimõtte järgimise nõue mitme- ja kahepoolsetes läbirääkimistes ELi strateegiliste majanduspartneritega, sealhulgas intellektuaalse omandiga seotud aspektides;

— kaubanduse kaitsemeetmete kasutamise võimalus.

1.3 Teatud küsimustes, eriti toetuste ja riigiabi valdkonnas, peab komitee vajalikuks täpsustada kehtivat õigust ning tõhustada oma väärtuste ja normide järgimist, kasutades vajadusel Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) vaidluste lahendamise organi süsteemi, et kujundada oma ausa konkurentsi ettekujutusega kooskõlas olevat õiguspraktikat, eelkõige tärkava turumajandusega riikide osas.

1.4 Kahepoolsete läbirääkimiste arvu kasvu ja keerukamaks muutumise tulemusena ei tohi EL leevendada oma nõudmisi sotsiaal- ja keskkonnaalal. Neid kaht valdkonda tuleb ulatuslikult pidada samavõrd oluliseks kui läbirääkimiste majanduslikku aspekti. Selles kontekstis pöörab komitee erilist tähelepanu säästva arengu peatüki sisule ja selle järelmeetmetele ning toonitab, et kõnealuse peatüki koostamine on tihedasti seotud mõjuhindamisuuringute kvaliteediga ja kõrvalmeetmete asjakohasusega.

1.5 Komitee soovitab ÜRO-l koostada ülemaailmse harta, milles kehtestatakse seoses Maailma Tööorganisatsiooni (ILO) sotsiaalkaitse põhialustega miinimumõigused, mille võiks lisada aastatuhande arengueesmärkide läbivaadatud versioonile, mis peaks koostatama 2015. aastal. Harta oleks seega siduvaks elemendiks kaubandus- ja arengukohustuste valdkonnas. Esmatähtis on anda ILO-le WTOs vaatlejastaatus ja kaasata ta järk-järgult kaubanduspoliitika läbivaatamise mehhanismi.

([1]) Vt punkt 3.3 (Välispoliitiliste vahendite ärakasutamine) – dokumendis „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia", KOM(2010) 2020, 3. märts 2010.

([2]) „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika", KOM(2010) 612.

1.6 Komitee kutsub üles pöörama suuremat tähelepanu arengukoostööle, ülemaailmse solidaarsuse teemadele ja aastatuhande arengueesmärkide arutelule. Ta teeb ettepaneku pühendada 2015. aasta „arengule ja koostööle" (esialgne nimetus). Kuna EL ja selle liikmesriigid on samuti otsustanud saavutada kõnealused eesmärgid aastaks 2015, teeb komitee ettepaneku kasutada kõnealust Euroopa aastat, et tõsta iga kodaniku, kodanikuühiskonna ning riikliku ja Euroopa tasandi teadlikkust ja stimuleerida jagatud vastutust juba seatud eesmärkide ja uute, pärast 2015. aastat seatavate eesmärkide saavutamisel.

1.7 Rahvusvaheline kaubandus on ühtaegu osa toiduga kindlustatuse probleemistikust ja ka lahendusest maailma tasandil. Rahvusvahelise kaubanduse eeskirjad peavad soosima toiduga kindlustatust, eriti vähim arenenud riikides, ning tagama neile tollimaksuvaba juurdepääsu arenenud ja ka tärkava turumajandusega riikide turgudele kooskõlas eri- ja diferentseeritud kohtlemise põhimõttega.

1.8 Kui Euroopa soovib edendada rohelist majandust globaalse konkurentsi kontekstis ja säilitada selles valdkonnas juhtpositsiooni, tuleks tal nii enda kui ka kliima huvides jääda oma väga ambitsioonika kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgi juurde. Komitee teeb ettepaneku viia läbi mõjuanalüüse (konkurentsivõime, tööhõive ja keskkonna alal) ning korraldada avalikke arutelusid, et kavandada üleminekut aastatel 2020–2050 ning stabiliseerida majandusvaldkonnas osalejate ja kodanike ootusi.

1.9 Pikas perspektiivis peaks EL aitama reformida WTOd, mis on idee poolest globaliseerumise mitmepoolse juhtimise vorm, järgides 1948. aasta Havanna hartasse kirja pandud Rahvusvahelise Kaubandusorganisatsiooni algse projekti suunda ning hõlmates seega selgelt ka tööhõive- ja investeerimisküsimusi.

1.10 Komitee rõhutab, et üha olulisem on kaasata kodanikuühiskond ELi rahvusvaheliste kaubanduskokkulepete elluviimisse ja järelmeetmetesse, eriti säästva arengu küsimustes, nagu näiteks hiljuti Lõuna-Koreaga sõlmitud vabakaubanduslepingu puhul. Komitee on valmis andma oma aktiivse panuse nii kõnealuse lepingu kui ka tulevaste kaubanduskokkulepete elluviimisse ning pakub oma abi seoses järelevalvesüsteemiga, et koguda laienenud Euroopa kodanikuühiskonna kõigi sidusrühmade tähelepanekuid aastaaruande jaoks. Lisaks teeb komitee ettepaneku aidata toetava jõuna kaasa partnerriikide kodanikuühiskonnaga tehtavale ühisele tööle, et tagada kõnealuste kokkulepete konkreetsete tagajärgede arvessevõtmine. Komitee arvates aitaks esimeste kokkulepete järelevalvemeetmete kiire rakendamine olulisel määral kaasa läbivaadatud kaubanduspoliitika arengule. See aitaks luua partnerriikide vahel usalduslikku õhkkonda ja soodustaks seega kodanikuühiskonna kaasamist käimasolevatesse kaubandusläbirääkimistesse.

2. **Valmisolek globaliseerumise suurteks muutusteks**

2.1 Aus ja avatud rahvusvaheline kaubandus on ülemaailmselt tähtis ning seda tuleb hoida ja tugevdada. Iga riik või riikide liit peab aitama kaasa selle jätkusuutlikule reguleerimisele, milles lähtutaks põhimõttest, et igaüks saab kasu proportsionaalselt oma panusele. Just sellistel alustel on EL kaasatud mitmepoolselt toimuvasse kaubavahetuse liberaliseerimisse, mille eestvedaja on praegu WTO. Sellist suundumust ELi kaubanduspoliitikas toetab komitee juba 2006. aastast alates ([3]).

2.2 2010. aasta lõpus avaldatud Euroopa Komisjoni uus teatis langes aega, mil rahvusvahelises kaubanduses tehti põhjalikke muudatusi, mis eristavad praegust protsessi eelmisest globaliseerumise järgust. Euroopa Liidu kaubanduspoliitika kui ELi 2020. aasta strateegia ühe komponendi eesmärk on tagada, et kaubandus aitaks kaasa pidevale majanduskasvule ja sotsiaalse turumajanduse püsimisele, toetades ühtlasi liikumist vähese CO_2-heitega majanduse poole.

2.3 Praeguste globaliseerumismuutuste analüüsis peab komitee oluliseks viimase kümne aasta viit keskset suundumust, millest tuleks juhinduda kodanikuühiskonna foorumis peetavatel aruteludel nii WTOs kui ka kaubanduse peadirektoraadis ning mille eesmärk on muuta ELi kaubanduspoliitika strateegilisemaks ja pikaajalisemaks:

— **Konkurentsivaldkonna laiendamine.** Uued tehnoloogialahendused – alates teabe- ja transpordialastest kuni keskkonnahoidlike tulevikulahendusteni – muudavad jõukuse loomise ja lisaväärtuse jaotamise viise ning suurendavad riikidevahelist konkurentsi. Need suurendavad kaupade, teenuste ja tootmistegurite, eelkõige kapitali liikuvust ([4]) ning seega avavad üha rohkemad majandus- ja sotsiaalvaldkonna sektorid rahvusvahelisele konkurentsile.

— Teadmised ja innovatsioon on jätkuvalt majanduskasvu tõukejõuks, kuid praeguseks on need hakanud kõrvale tõrjuma traditsioonilistest teooriatest tuttavat rahvusvahelise kaubanduse ideed. Riigid ei vaheta enam veini linase kanga vastu nagu Ricardo ajastul. Juba kümmekond aastat on riigid töötajate osas spetsialiseerunud ülesannetele, kus neil on konkurentidega võrreldes teatud eelised. Mõnikord toimub see sotsiaalse ja maksualase dumpingu hinnaga. Nn **ülesannetepõhine kaubandus** on tasapisi asendumas tööstustoodete kaubandusega, mis püsib esirinnas. **Teenuste osa** kaubavahetuses (20 %) kasvab üha, näidates aina enam osakaalu riikide jõukusest (70 % Euroopa SKPst).

([3]) Komitee arvamus: ELT C 211, 19.8.2008, lk 82; ELT C 318, 29.10.2011, lk 150; ELT C 255, 22.9.2010, lk 1

([4]) ELT C 318, 29.10.2011, lk 150

— Üha rohkemate erialade ja majanduselus osalejate lisandumine konkurentsi soodustab innovatsiooni, suurendab majanduslikke võimalusi ja seega üleüldist tõhusust. Samas aga suurendab see **ebavõrdsust** riikide sees: ebavõrdsust liikuvate ja mitteliikuvate töötajate ning kvalifitseeritud ja kvalifikatsioonita töötajate võimaluste ja tasu vahel, samuti kapitali omanike ja vaid oma tööjõule tugineda saavate inimeste vahel, kõrgema lisaväärtusega kaupade ja teenuste sektori ja teiste sektorite töötajate vahel.

— Asendades tegevusi ja vahendeid kuludest ja hinnast lähtuvalt, toimib rahvusvaheline kaubandus suurendusklaasina, võimendades riigi omadusi, ent tuues ühtlasi esile ka nõrgad küljed. Seepärast ei saa kaubanduspoliitikat välja töötada nii, et ei arvestata ELi muid poliitikavaldkondi – tööturu ülemineku- ja kohanemismeetmeid, kasvuhoonegaaside vähendamise meetmeid ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitikat, eriti ühtse turu poliitikameetmeid, samuti arengu- ja koostööpoliitikat.

— Praeguses maailmas, kus hakkab end uuesti tunda andma ressursside nappus, lisandub tavapärasele välisturgudele pideva juurdepääsu tagamise probleemile **varustuskindluse väljakutse** ([5]). Jätkuv surve energia- ja toiduvarudele ning suurenenud konkurents loodusvarade kasutamisel on muutunud kaubandus- ja julgeolekupoliitika määravateks osadeks.

3. **Avatud ja õiglase üleminekuga kooskõlas oleva kaubandussüsteemi kujundamise sammud**

3.1 *WTO tulevase reformi mõjutamine*

3.1.1 Ulatuslikud globaliseerumisega seotud muutused ja nende mõju ELile ei piirdu vaid kaubanduspoliitika valdkonnaga, vaid sisaldavad väljakutseid kogu ELi jaoks. Seepärast peaks EL soosima ennetavaid töid ja algatama avaliku arutelu õiglase ülemineku tingimuste üle. Sellega seoses tunnustab komitee analüüsirühma aruannet Euroopa Ülemkogule ELi tuleviku kohta aastaks 2030, ([6]) milles vaadatakse läbi ja määratletakse uuesti ELi välisteenistuse strateegiline käsitlus ja pikaajalised prioriteedid.

3.1.2 Euroopa peab kujundama oma kaubanduspoliitika mõjukaks jõuks WTO tulevases reformis. Komitee toetab komisjoni ettepanekut luua nii arenenud riikidest kui ka arenguriikidest pärit silmapaistvatest isikutest rühm, kes töötaks välja sõltumatud soovitused, et aidata visandada Euroopa nägemust tegevuskavast ja WTO edaspidisest tegevusest pärast Doha vooru. Komitee soovib olla sellesse kaasatud ja taotleb selleteemalise ettevalmistava arvamuse koostamise võimalust.

([5]) ELT C 132, 3.5.2011, lk 15; ELT C 54, 19.2.2011, lk 20

([6]) Herman Van Rompuyle 9. mail 2010 esitatud aruanne „Euroopa Liit aastal 2030: võimalused ja väljakutsed": http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/fr_web.pdf.

3.1.3 Komitee sõnul peab EL võtma endale pikaajaliseks eesmärgiks aidata kujundada WTO-le teistsuguse vormi ja kaaluma uuesti mitmepoolsust, mõeldes organisatsiooni algsele ülesandele. 1948. aasta Havanna hartasse kirja pandud Rahvusvaheline Kaubandusorganisatsioon oli kavandatud mitmepoolse organisatsioonina, kes tegeleb eranditult kõigi rahvusvahelise kaubandusega seotud aspektidega, sealhulgas tööhõive- ja investeerimisküsimustega.

3.1.4 Doha vooru ummikussejooksmine ja viivitused majanduspartnerluslepingutes sunnivad Euroopat mõtlema uuesti läbi arengu ja kaubanduse vahelised sidemed. Komitee juhib tähelepanu algatuse „Kõik peale relvade" ja majanduspartnerluslepingute tulemustele meie kaubandus- ja arengustrateegia ümberkujundamisel. Kaubanduspoliitikat tuleb vaadelda tervikuna ning komitee tervitab üldise soodustuste süsteemi reformi käsitleva teatise raames tehtavaid täiendavaid töid ja tulevast teatist kaubanduse ja arendustegevuse kohta.

3.2 *Toiduga kindlustatuse seadmine prioriteediks*

3.2.1 Komitee on mitmes arvamuses ([7]) pakkunud välja vastuseid kaubanduspoliitika strateegilisema idee väljatöötamiseks. Lisaks tutvustas komitee 2011. aasta mais toimunud toiduga kindlustatuse teemalisel konverentsil oma soovitusi panusena G20 töösse. Komitee arvates on rahvusvaheline kaubandus üks otsustavaid tegureid, kui soovitakse tagada toiduga kindlustatus ja inimeste õigus toidule. Konverentsi järeldustes ([8]) täpsustatakse kaubanduse mõju toiduga kindlustatusele ja arengule, mis on järgmine.

3.2.2 Vaja on tagada, et rahvusvahelise kaubanduse eeskirjad soodustavad toiduga kindlustatust

3.2.3 Tuleb jälgida, et kaubandus- ja rahvusvaheliste läbirääkimiste reformides võetakse asjakohaselt arvesse vajadust aidata kaasa toidu- ja toitainetega kindlustamatuse vähendamisele arenguriikide kõige haavatavamates elanikkonnarühmades.

3.2.4 Vaja on märkimisväärselt vähendada kaubandust moonutavaid riigisiseseid toetusi ja kaotada eksporditoetused.

— Tuleks paremini piiritleda, millal ja kuidas oleks võimalik kasutada eksporti piiravaid meetmeid, ning ühtlasi tõhustada konsulteerimis- ja teavitamisprotsesse. Eriti tuleks hinnata selliste meetmete negatiivset mõju teiste riikide toiduga kindlustatusele.

([7]) ELT C 318, 29.10.2011, lk 150; ELT C 248, 25.8.2011, lk 55; ELT C 218, 23.7.2011, lk 25; ELT C 21, 21.1.2011, lk 15; ELT C 255, 22.9.2010, lk 1; ELT C 128, 18.5.2010, lk 41; ELT C 211, 19.8.2008, lk 82.

([8]) http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/food-for-everyone-conclusions-en.pdf.

— Vaja on kõrvaldada toiduabi ekspordi-, transpordi ja importdõkked abistatavates riikides ja nende naaberriikides.

3.2.5 Tuleb tagada, et arenguriigid saaksid kaubanduseeskirjadest rohkem kasu.

— Arenguriike tuleks lubada ja innustada piisavalt kasutama eri- ja diferentseeritud kohtlemise sätteid, et aidata neil kaitsta oma toiduaineturgusid. Eriti oleks vaja lihtsustada mitmepoolsete, piirkondlike ja kahepoolsete suhete raames nende juurdepääsu kaitsemeetmetele juhuks, kui märkimisväärselt kasvab import, mis võib ohustada toiduainete kohalikku tootmist.

— Arenguriikidest pärit põllumajandustoodetele tuleks tagada parem pääs arenenud riikide turgudele. Teisedki arenenud riigid peaksid järgima ELi eeskuju ja võtma kasutusele algatusega „Kõik peale relvade" sarnaneva süsteemi ning olulisel määral tuleks vähendada arenguriikidest pärit töödeldud toodetele kohaldatavat tollimaksu, et soodustada kohalike töötlemisinfrastruktuuride rajamist.

— Tagada tuleks lisavahendite kättesaadavus kaubandusabi algatuses (Aid for Trade), et suurendada arenguriikide suutlikkust osaleda rahvusvahelises toiduainekaubanduses ja saada sellest kasu. Samuti on vaja tõhustada arenguriikidele osutatavat tehnilist abi, et nad suudaksid täita kehtivaid põllumajandus- ja toiduainealaseid eeskirju ja norme.

— Soosida tuleks piirkondlikku integratsiooni ning nn lõuna-lõuna koostööd, edendades piirkondlikke majandusrühmitusi. Seda peaks toetama nii rahvusvaheline kogukond kui ka EL oma hindamatu kogemustepagasiga.

3.2.6 Komitee soovib, et komisjon arvestaks neid ettepanekuid kaubandus- ja arendustegevuse teemalise teatise koostamisel.

3.2.7 Oma soovituste rõhutamiseks ja selleks, et tagada suurem tähelepanu arengukoostööle, solidaarsusele maailmas ja aastatuhande arengueesmärkide teemalisele arutelule, ELi kohustuste edendamine kodanikuühiskonnas, teeb komitee ettepaneku kuulutada aasta 2015 arengu- ja koostööaastaks (esialgne nimetus). Kuna EL ja selle liikmesriigid on samuti otsustanud saavutada kõnealused eesmärgid aastaks 2015, teeb komitee ettepaneku kasutada kõnealust Euroopa aastat, et tõsta iga kodaniku, kodanikuühiskonna ning riikliku ja Euroopa tasandi teadlikkust ja stimuleerida jagatud vastutust juba seatud eesmärkide ja uute, pärast 2015. aastat seatavate eesmärkide saavutamisel.

4. **Tõhusate vahendite loomine ausama konkurentsi kujundamiseks**

4.1 Konkurentsi vallas on maailmatasandi juhtimises tõsiseid puudujääke. WTO tegeleb konkurentsiküsimustega osaliselt ja ebarahuldavalt. Eeskätt on ta pädevusest välja jäetud just eramonopoli, turgu valitseva positsiooni kuritarvitamise ja eraalgatustest tingitud mittetariifsete tõkete (normid ja standardid) küsimused. Dumpingu, toetuste ja riigiabi temaatikaga seotud kaubandusõigus on jätkuvalt vaidluste lahendamise organi tõlgendada.

4.2 Kuna EL üksi ei suuda kõrvaldada puudusi maailmatasandi juhtimises, peab ta püüdma selgitada kehtivat õigust ning tõhustama oma väärtuste ja normide järgimist ausat konkurentsi kaitsvate ja tagavate meetmete rakendamisel, tehes selleks järgmist:

— töötama koos WTO sekretariaadiga, et tõhustada ekspordile kohaldatavate konkurentsitingimuste hindamist kaubanduspoliitika läbivaatamise mehhanismi raames;

— toetama iga-aastaste aruannete koostamist kaubandus- ja investeerimistõkete kohta;

— toetama erinevaid algatusi eesmärgiga kaasata nn Singapuri küsimused (investeeringud, riigihanked, konkurents) uude mitmepoolsesse tegevuskavva ning rõhutada selles jätkuvalt kaubavahetust. Eriti tuleks kinnitada vajadust mitmepoolse kokkuleppe järele riigihangete osas ning selle toetuseks tuleks kasutada nn prääniku meetodit (nt tehnosiire) või piitsameetodit (ELi hangetele juurdepääsu piiramine);

— piirama konkurentsimoonutusi ELi liikmesriikide ettevõtete liikumisel välisturgudele, ühtlustades selleks edendus-, kindlustus- ja ekspordikrediidimeetmeid ning laiendades järkjärgult kaubanduskodade tegevust ja nende esindusi kolmandatesse riikidesse. VKEde Euroopa toetuskeskuste (European Business Centre ([9])) tõhustamine ja arendamine kolmandates riikides ning turulepääsu töörühmade (*market access teams* ([10])) täielikult töösserakendamine annaks ELile selles valdkonnas tõhusad vahendid;

— tagama intellektuaalse omandi kaitse WTO sellealase lepingu (TRIPS), võltsimisvastase lepingu (ACTA) ja kahepoolsete kokkulepete raames;

([9]) Hiinas, Tais, Indias ja Vietnamis.
([10]) ELT C 218, 23.7.2011, lk 25.

— kasutama WTO vaidluste lahendamise organi võimalusi, kui on vaja tõhustada õiguspraktikat kooskõlas ELi ideede ja väärtustega.

5. **Kaubanduse muutmine kaasava strateegia tõhusaks toeks ja kaubanduse sotsiaalse mõõtme edendamine**

5.1 Globaliseerumise sotsiaalse mõõtmega tuleb tingimata arvestada ja mingil hetkel tuleb sellele leida lahendus, milles lepitakse kokku mitmepoolsetes organites, sh WTOs. EL peab tegutsema selle nimel, et rahvusvahelisele tööorganisatsioonile (ILO) antaks võimalikult kiiresti WTOs vaatleja staatus, taotledes nende riikide seisukoha muutmist, kes sellele ikka veel vastuseisu avaldavad. ILO võidaks järk-järgult kaasata WTO liikmete poolt kaubanduspoliitika läbivaatamise mehhanismi raames tehtavasse töösse, avaldades arvamust asjaomaste riikide sotsiaalpoliitika kohta.

5.2 Komitee nendib, et ELis on kaubanduse sotsiaalse mõõtme arvessevõtmise vallas olemas konstruktiivseid kogemusi, mida võiks rahvusvahelisel tasandil ära kasutada konkreetse võrdlusena, ilma et tekiks varjatud protektsionismi kriitika ohtu. Niiviisi üritabki komitee alati edendada ka sotsiaalset mõõdet hõlmava säästva arengu aspekti lisamist kõikidesse kaubanduslepetesse, ILO põhikonventsioonide arvessevõtmist sotsiaalküsimusi käsitlevates punktides, tingimuste seadmist üldises soodustuste süsteemis ning Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi olemasolu.

5.3 Lisaks kõnealusele hiljutisele dünaamikale saab kasutada mõjuhinnanguid, mille abil võiks – läbivaadatud metoodikat kasutades – senisest paremini ennetada mõju tööhõivele ja paremini ette valmistada võetavaid kõrvalmeetmeid ([11]). Komitee pöörab erilist tähelepanu ELi sõlmitud kaubanduslepetes ettenähtud järelevalvekomiteede loomisele, mis tagavad järelevalve lepete sotsiaalse ja keskkonnamõõtme üle.

5.4 EL ja liikmesriigid peavad jätkama ILO kaheksa põhikonventsiooni edendamisele ja elluviimisele suunatud rahastamist, pidades siiski selgelt meeles seda, et nende abil ei saa koheselt lahendada konkurentsivõime ja tööhõive probleeme Euroopas. Uusi võimalusi kaubanduse ja tööhõive omavaheliseks sidumiseks avaneb ka siis, kui järgitakse tähelepanelikult ILO algatusi sotsiaalse põhikaitse loomiseks ja inimväärset tööd soodustavate programmide toetamiseks. Komitee ootab, et G-20 rühm arutaks koos IMFi ja Maailmapangaga võimalikke viise, kuidas rahastada üldist sotsiaalset põhikaitset..

([11]) ELT C 218, 23.7.2011, lk 19

5.5 ELil tuleb mõjuhinnangutes väärtustada valdkondlikku sotsiaaldialoogi, et määratleda meetmed liidu tehtud kaubandusvalikute mõjuga kohanemiseks. Samuti peab EL oma kaubanduspoliitikas selgelt arvesse võtma Lissaboni lepingu horisontaalsest sotsiaalklauslist ([12]) tulenevaid tagajärgi. Järgmise finantsperspektiivi üle peetavates läbirääkimistes tuleb säilitada Euroopa Sotsiaalfond ja suunata see küsimustele, mis puudutavad üleminekute ja ümberstruktureerimisega seotud tööstuse muutusi. Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi vahenditele juurdepääsu tingimused tuleb muuta paindlikumaks, et võimaldada võimalikult paljudel mitte ainult tööstuse, vaid ka põllumajanduse arengu ohvriks sattunud töötajatel saada toetust. Kõnealuse fondiga võiks ka toetada sotsiaalseid eksperimente.

5.6 Komitee soovitab kaasata lepete säästvat arengut käsitlevatesse punktidesse inimõiguste mõõtme ning siduda lepete toetusmeetmed demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendiga (EIDHR). ÜRO juhtpõhimõtete parem rakendamine aitab kaasa ELi eesmärkide saavutamisele konkreetsetes inimõiguste küsimustes. Kooskõlas ettevõtja sotsiaalset vastutust käsitleva teatisega (oktoober 2011) ([13]) on nende põhimõtete järgimine kaubanduse ja arengu oluline väljakutse.

6. **Kaubanduspoliitikas võetavate keskkonnaalaste kohustuste täpsustamine**

6.1 Doha voorus peetavad läbirääkimised keskkonnatoodete ja -teenuste üle võivad kaasa aidata ELi eesmärkidele parandada juurdepääsu keskkonnahoidlikele toodetele ja tehnoloogiatele. Sellegipoolest on suure hulga toodete puhul – ja eriti taastuvate energiaallikate puhul – tariifsed tõkked madalad või mõõdukad, ent samal ajal jätkavad mittetariifsed tõkked nende levitamise tõsist tõkestamist. Komisjoni uus ettepanek seisneb WTOs tariifseid ja mittetariifseid aspekte hõlmava eraldi eellepingu koostamises keskkonnatoodete ja -teenuste kohta ning komitee toetab ettepanekut.

6.2 Selleks, et Euroopa saaks arendada rohelist majandust ülemaailmse konkurentsi tingimustes ja säilitada kõnealuses valdkonnas oma juhipositsiooni, peaks ta enda ja kliima huvides kindlaks jääma oma eesmärgile vähendada 2050. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid 80 %, seades vahe-eesmärgiks nt 40 %-lise vähendamise 2020.–2030. aastal. Komitee teeb ettepaneku viia läbi mõjuanalüüse (konkurentsivõime, tööhõive ja keskkonna alal) ning korraldada avalikke arutelusid, et kavandada üleminekut aastatel 2020–2050 ning stabiliseerida majandusvaldkonnas osalejate ja kodanike ootusi.

([12]) Komitee arvamus CESE 1591/2011 (Lechner) „ELi ühtekuuluvuse ja ELi sotsiaalpoliitika kooskõlastamise parandamine" (Ei ole veel ELT-s avaldatud).

([13]) KOM(2011) 681 lõplik. Komisjoni teatis „ELi uuendatud strateegia aastateks 2011-2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas".

6.3 Vahe-eesmärgi kehtestamisega paralleelselt tuleb võtta reguleerimis- ja maksumeetmeid, mis soodustavad senisest suuremat investeerimist keskkonnahoidlike tehnoloogiate alasesse teadus- ja arendustegevusse. Komisjoni analüüsi kohaselt ([14]) tuleks süsiniku kompenseerimise meetmete rakendamist piiridel rangelt piirata vaid vähestele erandjuhtudele, kus tegemist on konkurentsivõime vähenemise ja süsinikdioksiidi lekkega, pidades kinni WTO reeglitest.

6.4 Kuna süsinikdioksiidi saastekvootidega kauplemise turu loomisega seotud projektid maailmas edenevad aeglaselt ja ebakindlalt, jäävad ELi liikmesriigid veel mitmeks aastaks nende väheste riikide hulka, kes kehtestavad süsinikdioksiidile hinna. Kuna teatavates ELi heitkogustega kauplemise süsteemiga hõlmatud sektorites on tulevikus süsinikdioksiidi lekke oht, soovitab komitee praeguste komisjoni poolt tasuta eraldatavate saastekvootide täiendamiseks oluliselt suurendada majanduse süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamise eesmärgil tehtavate pikaajaliste investeeringute mahtu ning luua prognoositav ja stabiilne raamistik uuendus-, teadus- ja arendustegevuse soodustamiseks puhaste tehnoloogiate vallas, mis ei ole veel kaubanduslikult tasuvad.

6.5 Transpordi valdkonnas toetab komitee nende ülemaailmsete eesmärkide vastuvõtmist, mis moodustavad ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kohaselt heitkoguste vähendamise 10 % võrra õhutranspordis ja 20 % võrra meretranspordis. Otsus ühendada heitkoguste vähendamise jõupingutused puudutab ka transpordisektorit, kuna alates aastast 2012 liidetakse lennundus järk-järgult ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi. ELi algatus kehtestada avamere transpordis energiatõhususe eesmärgid oleks neis jõupingutustes abiks.

6.6 Jätkusuutlikkuse mõjuhinnangute osas kordab komitee oma varasemas arvamuses ([15]) esitatud soovitusi praeguse süsteemi läbivaatamiseks. Eelkõige tuleb parandada teavet kaubanduspoliitika mõju kohta keskkonnale, kaasates senisest tihedamalt mitmepoolseid keskkonnakokkuleppeid haldavad sekretariaadid.

6.7 Kui keskkonnahoidlikkust või jätkusuutlikkust puudutavad normid ja märgistused peaksid jääma erasektori kanda ning ELi-siseselt detsentraliseerituks, siis oleks tingimata tarvis ühist mõõtmis- ja hindamisraamistikku, mis kuulub komisjoni või sihtotstarbelise ameti vastutusalasse.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee president

Staffan NILSSON

([14]) Kaubandus jõukust soodustava tegurina (kättesaadav vaid inglise keeles) SEC(2010) 269 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/november/tradoc_146940.pdf.

([15]) ELT C 218, 23.7.2011, lk 19.